

ความร่วมมืออาเซียนหรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of South East Asian Nations: ASEAN)

สาระสำคัญ

อาเซียนเป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นตามปฏิญญากรุงเทพฯ (Bangkok Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2510 มีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดำรงไว้ซึ่งสันติภาพเสถียรภาพ และความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรมการกินดีอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาค และผลประโยชน์ร่วมกัน มีประเทศสมาชิก 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ บรูไนดารุสซาลาม เวียดนาม ลาว เมียนมา และกัมพูชา

ประชาคมอาเซียน ประกอบด้วยความร่วมมือ 3 เสาหลัก ได้แก่

(1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political-Security Community: APSC)

(2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC)

(3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community: ASCC) ใน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม ยาเสพติด และวัฒนธรรมและสารสนเทศ

การประชุมครั้งล่าสุด ได้แก่ 1) การประชุมคณะมนตรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Council) ครั้งที่ 21 และการประชุมที่เกี่ยวข้อง ในช่วงการประชุมสุดยอดอาเซียน (ASEAN Summit) ครั้งที่ 40 และ 41 เมื่อวันที่ 9 - 13 พฤศจิกายน 2565 ณ กรุงพนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา 2) การประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนว่าด้วยเรื่องการเร่งรัดการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ครั้งที่ 2 (การประชุมฯ) เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2566 ณ กรุงเทพมหานคร

แนวคิด/มาตรการ

ขยายขอบเขตการดำเนินงานครอบคลุมประเด็นใหม่ ๆ เพื่อให้อาเซียนมีความพร้อมในการรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น ความมั่นคงทางอาหาร วิกฤตด้านพลังงาน และการเตรียมการสำหรับการเปลี่ยนผ่านจากการฟื้นฟูไปสู่การสร้างความเข้มแข็งในอนาคต รวมทั้งการนำบทเรียนที่ได้จากการดำเนินการตามแผน ACRF มาประกอบการจัดทำวิสัยทัศน์อาเซียนภายหลังปี 2565 (ค.ศ. 2025)

วาระการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ได้แก่ (1) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์อาเซียนในประเด็นการปฏิวัติอุตสาหกรรม ครั้งที่ 4 (Fourth Industrial Revolution: 4IR) และการจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจด้าน 4IR (2) การติดตามและเร่งดำเนินการตามแผนงานบันดาร์เสรีเบกาวันเพื่อสนับสนุนวาระการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นดิจิทัลของอาเซียน (3) แผนการดำเนินงานในการจัดทำความตกลงกรอบเศรษฐกิจดิจิทัลอาเซียน (ASEAN Digital Economy Framework Agreement: DEFA) และการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่ออาเซียนเกี่ยวกับการจัดทำ DEFA ซึ่งได้เริ่มต้นการศึกษาในเดือนตุลาคม 2565 และกำหนดแล้วเสร็จในช่วงกลางปี 2566 ทั้งนี้ คาดว่าอาเซียนจะสามารถเริ่มต้นเจรจา DEFA ได้ในช่วงปลายปี 2566 หรือต้นปี 2567

วาระการพัฒนาที่ยั่งยืนของอาเซียน ได้แก่ (1) การจัดทำแผนดำเนินงานตามกรอบเศรษฐกิจหมุนเวียนสำหรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ค.ศ. 2023 - 2030 เพื่อกำหนดทิศทางในการเปลี่ยนผ่านสู่เศรษฐกิจหมุนเวียน โดยระยะแรกมุ่งเน้นอุตสาหกรรมนำร่อง 3 สาขา ได้แก่ พลังงาน ขนส่ง และการเกษตร (2) การจัดทำยุทธศาสตร์อาเซียนเพื่อความเป็นกลางทางคาร์บอนเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจที่มีการปล่อยคาร์บอนต่ำ

ทั้งนี้ คาดว่าจะเสนอร่างยุทธศาสตร์ฯ ต่อรัฐมนตรีเศรษฐกิจอาเซียนและ AEC Council ภายในไตรมาสที่ 4 ของปี 2566

การจัดทำวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียนภายหลังปี 2565 ในส่วนของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การยกระดับเศรษฐกิจให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน (2) การส่งเสริมเศรษฐกิจให้มีความยั่งยืนและตอบสนองต่อสภาพภูมิอากาศ (3) การผลักดันให้อาเซียนเป็นประชาคมดิจิทัลชั้นนำ (4) การมีบทบาทเชิงรุกในประชาคมโลกโดยมีอาเซียนเป็นแกนกลาง (5) การเตรียมความพร้อมในการตอบสนองต่อโอกาส และความท้าทายอย่างมีประสิทธิภาพ และ (6) การสร้างความครอบคลุมทุกภาคส่วนและลดช่องว่างการพัฒนา ทั้งนี้ จะเสนอองค์ประกอบหลักของวิสัยทัศน์ฯ ให้ผู้นำอาเซียนรับรองในปี 2566 ต่อไป

การเตรียมการเป็นประธานอาเซียนของสาธารณรัฐอินโดนีเซียใน ค.ศ. 2023 อินโดนีเซียนำเสนอข้อริเริ่มที่ต้องการผลักดัน เช่น ความมั่นคงทางอาหารความมั่นคงด้านพลังงาน ความเข้มแข็งในการใช้สกุลเงินท้องถิ่นในอาเซียนและความเป็นไปได้ในการพัฒนาเศรษฐกิจภาคทะเล รวมถึงการสนับสนุนเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งจะเร่งการเจรจา DEFA นอกจากนี้ ได้ให้ความสำคัญกับการติดตามความคืบหน้าในประเด็นที่กัมพูชาผลักดันในการเป็นประธานอาเซียนช่วงปี 2565 ด้วย

ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม

1. จัดทำยุทธศาสตร์อาเซียนเพื่อความเป็นกลางทางคาร์บอนเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่เศรษฐกิจที่มีการปล่อยคาร์บอนต่ำ
2. ส่งเสริมเศรษฐกิจให้มีความยั่งยืน และตอบสนองต่อสภาพภูมิอากาศ
3. ประเทศสมาชิกอาเซียนให้ความสำคัญกับแนวโน้มใหม่ ๆ ของโลก เช่น การเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นดิจิทัลและประเด็นความยั่งยืน อีกทั้งหลายประเทศนอกภูมิภาคได้ผลักดันประเด็นความยั่งยืน โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อนำมาใช้ในการเจรจาความตกลงด้านเศรษฐกิจการค้ามากขึ้น
4. การดำเนินงานเพื่อบรรลุ SDGs โดยมุ่งเน้นการลดผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเปลี่ยนแปลงขนาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการบรรลุ SDGs

มติคณะรัฐมนตรี

24 มกราคม 2566

ผลการประชุมคณะมนตรีประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC Council) ครั้งที่ 21 และการประชุมที่เกี่ยวข้อง

5 กรกฎาคม 2566

ผลการประชุมระดับรัฐมนตรีอาเซียนว่าด้วยเรื่องการเร่งรัดการขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 2

(ข้อมูล ณ เดือนมีนาคม 2567)